Muhakemattan hayat prensipleri

Nihat Bey: “Muhakemat’ın 21. sayfasında yer alan hatimede “haczetmesine de sebep olur.” cümlesini nasıl anlamalıyız?”

Bediüzzaman Said Nursî, bahsettiğiniz Hatime’de bazı göreneklerimizi İlâhî kurallarla tadil ediyor. Yani eleştirip doğrusunu gösteriyor. Cümleleri tek tek ele alalım:

İhsan-ı İlahÎ Kişiye Yeter!

“İhsan-ı İlâhîden fazla ihsan, ihsan değildir.”1

Kişiyi şımartmayacak, şükrüne vesile olacak bir ihsanı Cenâb-ı Hak yapıyor. Kişi şükrettikçe de Allah ihsanını arttırıyor. Allah artırdıkça şükreden kul havalara girmiyor; şükrünü arttırıyor. Oysa insanın ihsan-ı İlâhiden fazla ihsan ve iyilikleri ölçüsüzdür. Kişiyi şımartır. Su-i istimale kapı açar. Meselâ bir anne sırf şefkatinden dolayı akil ve baliğ olmuş evladının oruç tutmasına –aman evlâdım açlığa dayanamazsın diyerek- engel olmamalı, sabah namazına şefkatle kaldırabilmeli. Aksi takdirde annenin şefkati, evlâdının ibadetlerine engel oluyorsa, böyle ihsan, ihsan ve iyilik değil, kötülüktür.

Methetmek Manen Katletmektir

İhsan-ı İlâhî ile tavsifte kanaat etmek farzdır.2

Allah’ın bir şeyi takdir etmesi ve o şeye değer vermesi hakikattir. Kul eğer Allah’ın verdiği değer kadar bir değer verirse, hakikatten ayrılmamış olur. Daha fazla değer verirse mübalâğa yapmış olur. Ve kişiyi bu abartı ile tefer’una (yani Firavunlaşmaya), gurura, riyaya, ucba itmiş olur. Bu haramdır.

Nitekim Peygamber Efendimiz (asm): “Sakın birbirinizi methetmeyin. Çünkü bu (kişiye iyilik değil, kişiyi) boğazlamaktır (yani bir nevi katletmek)tir.”3 buyurmuştur.

Yani medih kişiyi manen öldürür. Böyle bir manevî katle sebep olmamalı.

Kıymet ve Şeref Zatın Amelindedir!

Bir şeyin şerefi neslinde değildir, zatındadır.4

Kişi neslinin şerefine ve kıymetine değil, kendi zatının durumuna ve ameline bakmalıdır. Hiç kimse nesline veya aşiretine güvenip kendisini üstün göremez, kendisini mesuliyetten kurtaramaz. Peygamber Efendimiz (asm) kendisinden hukukî bir ceza konusunda iltimas isteyen birisine: “Allah’ın hududunda şefaat olmaz, kızım Fatma da çalmış olsa ellerini keserdim.”5 buyurmuştur.

“Hz. Ali (ra) anlatıyor: “Fatma (ra), babasına, ailesinin en sevgili olanıdır. Fatma (ra) değirmen çevirirdi; elinde yaralar meydana gelirdi. Kırba ile su taşırdı. Bu da boynunda yaralar açtı. Evi süpürüyordu. Üstü başı toz-toprak oldu. Bu sıralarda Resûlullah’a (asm) bir kısım köleler getirilmişti. Fatma’ya: “Babana gidip bir köle istesen!” dedim. Gitti. Bir şey anlatamadan döndü. Ertesi gün Resulullah (asm) Hz. Fatma’ya gelerek: “Kızım ihtiyacın ne idi?” diye sordu. Hz. Fatma sükût edip cevap vermedi. Ben: “Ben anlatayım ya Resulallah” dedim ve ekledim: “Fatma’nın değirmen kullanmaktan elleri yara oldu, kırba ile su taşımaktan omuzları incindi. Köleler gelince ben kendisine, size uğramasını, sizden bir hizmetçi istemesini ve böylece biraz rahata kavuşmasını söyledim. Bunun üzerine Resulullah (asm):

“Ey Fatma, Allah’tan kork, Allah’a olan farzlarını eda et, âilenin işlerini yap. Yatağına girince otuz üç kere sübhanallah, otuz üç kere elhamdülillah, otuz dört kere Allahüekber de. Böylece hepsi yüz yapar. Bu senin için hizmetçiden daha hayırlıdır..” buyurdular. Fâtma (ra): “Allah’tan ve Allah’ın Resulünden razıyım” dedi. Resulullah (asm) ona hizmetçi vermedi.”6

Bir Değer Nasıl Haczedilir?

Bir şeyin aslını gösteren semeresidir. Birinin malına başka mal-velev kıymetli de olsa-karışırsa, malını kıymetsiz ettiği gibi, haczetmesine dahi sebep olur.7

Bir işin kıymetini gösteren meyvesidir, neticesidir.

Bir kişinin helâl malına haram bir mal karışırsa, karışan mal ne kadar kıymetli olursa olsun, karıştığı malı kıymetsiz kılar. Helâl mal iken, kul hakkı karışmış, kirlenmiştir. Az bir haram mal, karıştığı çok malı hakikat namına haczeder. Yani ahirette sorgulanacak mal haline getirir.

Aynen meselâ: Bir damla pislik, kilolarca temiz ve berrak suyu kirletir, yani haczeder. Sinek küçüktür; ama koca bir mideyi bulandırır. Zerre kadar bir virüs, küçücük bir mikrop, koca bir gövdeyi devirir, öldürür; yani haczeder.

Dipnotlar:

1- Muhakemat, s. 21.

2 – Muhakemat, s. 21.

3- Kütüb-ü Sitte, İ. Canan, C. 17, s. 483, No: 1127. (3743) (7114).

4- Muhakemat, s. 21.

5 – Kütüb-ü Sitte, İ. Canan, C. 12, s. 505.

6- Buharî, Fedâilul Ashâb 9, Humus 6, Nafakât 6,7, Da’avât 11; Müslim, 80, (2727); Tirmizî, Da’avât 24, (3405); Ebu Dâvud, Harâc 20, (2988, 2989), Edeb 109, (5062, 5063).

7- Muhakemat, s. 21.